

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosa
mint OPCAT nemzeti megelőző mechanizmus

JELENTÉSE

az AJB-1109/2022. számú ügyben
a Tatai Rendőrkapitányság látogatásával összefüggésben

Előadó: Tóthné Kiss Klaudia
Dr. Mézes Norbert

Érintett szerv:
Tatai Rendőrkapitányság

2022.

**Az alapvető jogok biztosa mint OPCAT nemzeti megelőző mechanizmus
jelentése
az AJB-1109/2022. számú ügyben**

Előadó: Tóthné Kiss Klaudia

Összefoglaló

A nemzeti megelőző mechanizmus feladatkörében eljáró alapvető jogok biztosa (a továbbiakban: NMM) és több munkatársa a Tatai Rendőrkapitányságra (a továbbiakban: Objektum) látogattak.

A látogatás célja az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány (a továbbiakban: járvány) megelőzése, illetve következményeinek elhárítása érdekében tett intézkedések ellenőrzése volt, valamint annak vizsgálata, hogy a rendőrségi fogvatartottak jogait a járványügyi készültség miatt fenntartott korlátozások hogyan érintették.

Az Objektum vezetőjének elmondása szerint a védekezési készültség szintjét fenntartják, a járványügyi veszélyhelyzet megszüntetése, illetve a járványügyi készültség elrendelését követően is. Azonos intézkedési terv alapján járnak el, mint a veszélyhelyzet idején.

A látogatócsoport tagjai megtekintették az Objektum előállító helyiségét, hivatali helyiségeit, és interjúkat készítettek a személyi állomány 3 tagjával és a vezetővel.

Az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK) által a rendőrség vezetői állománya részére kiadott, szakmai iránymutatásként szolgáló egészség-megőrzési és közegészségügyi rendőrségi feladatokról szóló Eljárásrend alapján a Tatai Rendőrkapitányság bejáratánál szenzoros kézfertőtlenítő készüléket helyeztek el, a szolgálati gépkocsi csomagtartójába készített egyéni védőfelszerelések és fertőtlenítő eszközök voltak. A fogvatartottak számára kijelölt mellékhelyiség higiénés állapota megfelelő volt.

A látogatáskor fogvatartott nem tartózkodott az épületben. A rendőrök a veszélyhelyzet kihirdetését követően foganatosított rendőri intézkedés során koronavírus-fertőzés gyanús személyt nem szállítottak az Objektumba. A rendőrkapitányság vezetése a járványhelyzet kihívásaira reagálva az előállítás végrehajtásával érintett helyiségekben mind a fogvatartottak, mind a személyi állomány védelmét célzó előírásokat teljesítette és az előállított jogainak érvényesülését biztosító feltételeket az egészségügyi válsághelyzet körülményei között is megfelelően biztosította.

1. Az eljárás megindulása

A 2011. évi CXLIII. törvénnyel kihirdetett kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni egyezmény fakultatív jegyzőkönyvének (a továbbiakban: Jegyzőkönyv) 1. cikke értelmében annak „*célja egy olyan rendszer létrehozása,*

amelyben független nemzetközi és nemzeti testületek – a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzése céljából – olyan helyszínekre látogatnak el rendszeresen, ahol embereket fosztanak meg a szabadságuktól”.

A Jegyzőkönyv 3. cikke szerint – az 1. cikkben megfogalmazott cél megvalósítása érdekében – valamennyi „részes állam belföldi szinten létrehoz, kijelöl vagy fenntart egy vagy több látogató testületet (a továbbiakban: nemzeti megelőző mechanizmus) a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megakadályozása érdekében”.

Magyarországon 2015. január 1-jétől nemzeti megelőző mechanizmusként az alapvető jogok biztosja jár el, aki az említett feladatainak teljesítése során a fogvatartási helyeken a szabadságuktól megfosztott személyekkel való bánásmódot beadvány és alapvető joggal összefüggő visszasság hiányában is rendszeresen vizsgálja.¹

A Kínzás és Más Kegyetlen, Embertelen vagy Megalázó Bánásmód vagy Büntetés Megelőző Albizottság (Subcommittee on Prevention of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment – továbbiakban: SPT) által 2020. március 25-én kiadott CAT/OP/10 számú Tanács (a továbbiakban: Tanács) rámutat arra, hogy a kínzás, és a kegyetlen, embertelen, vagy megalázó bánásmód és büntetések tilalmát kivételes körülmények fennállása esetén és veszélyhelyzet során is biztosítani kell.² A Tanács szerint az egyes országokban működő nemzeti megelőző mechanizmusok maguk dönthetnek a járványhelyzetben az általuk legmegfelelőbbnek tartott intézkedésekről.³ A nemzeti megelőző mechanizmusoknak a koronavírus-járvány során a társadalmi érintkezésekre vonatkozó korlátozások figyelembevételével kell gyakorolniuk a mandátumukat.⁴

1.1. A látogatás helyszíneinek kiválasztása

A sajtóban megjelent híradások szerint Magyarországon az egészségügyi szervek 2020. szeptember 6-ig a legtöbb Covid-19-pozitív esetet Budapesten és vonzáskörzetében azonosították. Az NMM a Jegyzőkönyv 20. cikk e) pontjára figyelemmel, mely szerint a feladatai teljesítése érdekében a felkeresni kívánt helyeket szabadon megválaszthatja, úgy döntött, hogy a rendőrségi előállítás végrehajtásának körülményeit Komárom-Esztergom megyében, a Tatai járás központjában levő Tatai Rendőrkapitányság látogatása keretében vizsgálja.

¹ Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény 39/A. § és 39/B. § (1) bekezdés.

² Advice of the Subcommittee on Prevention of Torture to States Parties and National Preventive Mechanisms relating to the Coronavirus Pandemic (adopted on 25th March 2020) (a továbbiakban: Advice of the SPT) I/5. pont. <https://undocs.org/CAT/OP/10>

³ Advice of the SPT I/6. pont

⁴ Advice of the SPT IV/11. pont

1.2. A vizsgálat célja és szempontjai

A koronavírus-járvány okozta veszélyhelyzetben az NMM feladatának tekinti annak ellenőrzését, hogy a járvány terjedésének megelőzése érdekében alkalmazott intézkedések mennyiben érintik a fogvatartottak alapvető jogait.

A nemzeti megelőző mechanizmus látogatásának célja a CPT által megfogalmazott ajánlások megvalósulásának, a rendőrségi előállítás és a kapcsolódó fogvatartotti szállítás, valamint az előállítás körülményeinek vizsgálata volt az járványügyi készültség idején. Az NMM vizsgálatának további szempontja volt, hogy az Objektum az egészségügyi válsághelyzetben, az ott tartózkodó szabadságuktól megfosztott személyek és a szolgálatot teljesítő munkatársak fertőzés elleni védelme érdekében milyen intézkedéseket tett, illetve számukra milyen védőfelszerelést biztosított.

A látogatás a fogva tartás körülményeit a következő szempontok szerint vizsgálta:

- intézkedések a koronavírus- fertőzés megelőzésére,
 - o a betegség-megelőzést szolgáló tájékoztató és figyelemfelhívó anyagok,
 - o a rendelkezésre álló egyéni védőeszközök és fertőtlenítő szerek,
- a koronavírus-fertőzés gyanúja esetén alkalmazandó rendőri intézkedések,
- a fogvatartottak elfogásának körülményei, különös tekintettel a kényszerítő eszköz alkalmazására,
- a fogvatartottak szállítása, különös tekintettel a speciális higiénés szabályok alkalmazására,
- az épület és a helyiségek állapota a fogvatartottak biztonsága és szükségletei szempontjából,
- az előállított személyek elhelyezése az előállító helyiségben,
- a fogvatartottak tájékoztatása az előállító helyiségbe történő elhelyezéskor,
- bánásmód az Objektumban,
- kapcsolattartáshoz való jog érvényesülése: a közeli hozzátartozóval vagy harmadik féllel és a védővel való kapcsolatfelvétel lehetősége az egészségügyi válsághelyzet idején,
- sérülés vagy betegség jelzése esetén az előállított személy orvosi ellátása, a választott orvos általi vizsgálat lehetősége.

A 2020. évi NMM látogatások kiemelt szempontja a fogvatartottak szállítási körülményeinek vizsgálata. Ennek megfelelően a helyszíni vizsgálat az előállított személyek a járvány idején történő szállítására is kiterjedt.

1.3. A nemzeti megelőző mechanizmus hatásköre

A nemzeti megelőző mechanizmus alapvető feladata, hogy a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzése céljából olyan helyeket látogasson, ahol embereket fosztanak meg a szabadságuktól. A Jegyzőkönyv 4. cikk 2. pontja értelmében szabadságelvonás mindennemű fogva tartást vagy bebörtönzést jelent, valamint egy személy elhelyezését olyan állami vagy magántulajdonú, őrizetbe vételi környezetben, amelyet az illető valamilyen bírói, közigazgatási vagy más hatóság utasítására önként nem hagyhat el.

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 97. § h) pontja szerint fogvatartott, „*akit törvény, illetőleg törvény alapján kiadott hatósági határozat alapján a szabad mozgáshoz és tartózkodási hely szabad megválasztásához való jogában korlátoznak (őrizetbe vett, előzetesen letartóztatott, közbiztonsági őrizetben lévő, elfogott és előállított, elővezetett).*” Az Rtv. 97. § h) pontja alapján az Objektum a Jegyzőkönyv 4. cikk szerinti fogvatartási hely.

1.4. Az érintett alapvető jogok

- *Az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogainak tiszteletben tartásához és védelméhez való jog:* AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége. [Alaptörvény I. cikk (1) bekezdés]
- *Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg.* Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. [Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés]*Egészséghez fűződő jog:* Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez. [Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdés]
- *Az élethez és az emberi méltósághoz való jog:* Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg. [Alaptörvény II. cikk]
- *Személyes adatok védelme:* Mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez. [Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdés]

1.5. Az alkalmazott jogszabályok, állásfoglalások, iránymutatások

Nemzeti jogforrások:

- Magyarország Alaptörvénye;
- az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.);
- az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Emberi Jogok Európai Egyezménye);
- a Strasbourgban, 1987. november 26-án kelt, a kínzás és az embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzéséről szóló európai egyezmény kihirdetéséről szóló 1995. évi III. törvény;
- a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok elleni nemzetközi egyezmény kihirdetéséről szóló 1988. évi 3. törvényerejű rendelet;
- a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni Egyezmény Fakultatív Jegyzőkönyvének kihirdetéséről szóló 2011. évi CXLIII. törvény (a továbbiakban: Jegyzőkönyv);
- a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.);

- a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati szabályzat);
- a veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Rendelet);
- a járványügyi készültség bevezetéséről szóló 283/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet (a továbbiakban: járványügyi készültség bevezetéséről szóló rendelet);
- az ORFK által kiadott 29000/3485-59/2020.ált. számú, a 2020. évben azonosított új koronavírus kapcsán elrendelt veszélyhelyzetből adódó egészségmegőrzési és közegészségügyi tárgyú rendőrségi feladatokról szóló eljárásrend (a továbbiakban: Eljárásrend);
- az ORFK által kiadott 29000/8615-4/2020.ált. számú, a rendőri intézkedésekkel kapcsolatos ajánlások a járványügyi veszélyhelyzettel összefüggésben (a továbbiakban: Ajánlások).

Nemzetközi források:

- A CPT 2. Általános Jelentése [CPT/Inf (92) 3];
- A CPT 12. Általános Jelentése [CPT/Inf (2002) 15];
- A CPT 21. Általános Jelentése [CPT/Inf (2011) 28];
- A CPT a fogvatartottak szállításáról szóló jelentése [CPT/Inf (2018) 24];
- Report to the Hungarian Government on the visit to Hungary carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 5 to 16 December 1999 [CPT/Inf (2001) 2];
- Report to the Hungarian Government on the visit to Hungary carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 24 March to 2 April 2009. [CPT/Inf (2010) 16];
- Report to the Hungarian Government on the visit to Hungary carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 3 to 12 April 2013 [CPT/Inf (2014) 13];

1.6. A látogatás módszere

A Jegyzőkönyv 4. cikk 1. pontjának értelmében az államnak a nemzeti megelőző mechanizmus látogatásait bármely, a joghatósága és ellenőrzése alatt álló helyen lehetővé kell tennie, ahol embereket valamely hatóság utasítására, kezdeményezésére, hozzájárulásával vagy elfogadásával a személyes szabadságuktól megfosztják vagy megfoszthatják.

A nemzeti megelőző mechanizmus feladatainak teljesítése körében az NMM személyesen és munkatársai útján is eljárhat.

A látogatócsoport tagjai a *'do no harm'* elvet⁵ tiszteletben tartva, a járványhelyzet okozta szükségszerű korlátozásokra⁶ figyelemmel, a látogatás során védőfelszerelést viseltek, továbbá a személyes meghallgatások során megfelelő távolságot tartottak. A látogatócsoport

⁵ Tanács I/4. pont

⁶ Tanács I/7. pont

tagjai a járvány miatt alkalmazandó előírásokat⁷ betartva járták végig az Objektum azon helyiségeit, ahol a fogvatartottak megfordulhatnak, megtekintették azok berendezését és felszerelését. A fogvatartottakra vonatkozó iratokba betekintettek, egyes iratokról másolatot kaptak, néhány irat a látogatást követően került megküldésre.

A személyes meghallgatások előzetesen kidolgozott, iránymutatóként szolgáló kérdéssor alapján történtek.

1.7. Szankciók tilalma

A Jegyzőkönyv 21. cikke értelmében semmilyen hatóság és tisztviselő nem rendelhet el, nem alkalmazhat, nem engedélyezhet, és nem tűrhet el semmilyen személy vagy szervezet elleni szankciót, ha az illető a nemzeti megelőző mechanizmussal akár valós, akár hamis információkat közölt, és az adott személyt vagy szervezetet semmiféle más jellegű hátrány sem érheti.

A látogatás vezetője: Dr. Kozma Ákos, az alapvető jogok biztosa

A látogatás résztvevői: Dr. Deák-Kondákor Dóra
Dr. Mézes Norbert
Tóthné Kiss Klaudia

A látogatás időpontja: 2020. október 2.

2. Tényállás és megállapítások

Az Rtv. 33. §-a sorolja fel azokat az eseteket, amikor a rendőr valakit további intézkedés megtétele céljából elfog és az illetékes hatóság elé állít⁸, illetve a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthat.⁹ A rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja. Ha az előállítás célja még nem valósult meg, ezt az időtartamot a rendőri szerv vezetője, indokolt esetben, egy alkalommal, 4 órával meghosszabbíthatja. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani.¹⁰

⁷ Lásd az Eljárásrend II-III-IV. fejezeteit

⁸ Lásd az Rtv. 33. § (1) bekezdését.

⁹ Lásd az Rtv. 33. § (2) bekezdését.

¹⁰ Lásd az Rtv. 33. § (3) bekezdését.

2.1. Tatai Rendőrkapitányság

A rendőrőrsön előállító helyiség¹¹, előállításra használt hivatali helyiségek, illetve nyomozati cselekmények végrehajtására szolgáló helyiségek találhatóak.

A rendőrségi objektumban 1 db előállító helyiség van, azonban a Bűnügyi Osztály munkatársainak hivatali helyiségeiben is történhet előállítás.

WC vagy mosdó nincs az épületrészben, a fogvatartottak a Közrendvédelmi és Közlekedési Alosztályépületében található WC helyiséget tudják használni.

2.2. Előállítottak szállításának körülményei

Az Eljárásrend IV. fejezet 2. pontja szerint „(...) a szolgálati járművekben az állomány részére szórófejjel ellátott, flakonos kiszerelésű, vírus-, baktérium-, és gombaölő hatású felületfertőtlenítő szer elhelyezése szükséges.”

Az Eljárásrend IV. fejezet 3. pontja úgy rendelkezik, hogy „a műanyag/nejlon takarófoliát valamennyi, intézkedés alá vont személy szállítására szolgáló, nem mosható ülőfelületű kárpitozással rendelkező szolgálati gépjárműben biztosítani kell.”

Az előállított személyt szolgálati gépkocsikban szállítják, amely biztonsági övvel felszerelt. Mind a szállításban résztvevő rendőrök, mind az előállított személyek számára maszk és kesztyű viselése kötelező. Koronavírus-fertőzés gyanús személy szállítása esetén védőruhába kell öltözni a rendőröknek és az előállított személyeknek is. A látogatócsoport a megtekintett szolgálati gépkocsi csomagtartójában takarófoliát, két fajta flakonos felületfertőtlenítőt, többretegű szájmaszkot és szűrővel ellátott maszkot, védőruházatot és védőszemüveget látott, és a gépjármű az előírt fertőtlenítő eszközökkel és védőfelszerelésekkel volt felszerelve. A rendőrök megmutatták az utastérben tárolt általuk használt széles spektrumú alkoholos kézfertőtlenítő géleket is. Az előállítottak szállítására használt szolgálati gépkocsit az Eljárásrendnek megfelelően ülésvédő takarófoliával védik, illetve felületfertőtlenítő anyagokkal fertőtlenítik.

A látogatás az előállítottak szállítási körülményei kapcsán alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt.

2.3. Fogvatartott előállítása az Objektumban

Az Rtv. 33. § (3) bekezdése szerint az előállítás rövid időtartamú, legfeljebb 8 órán át tartó fogva tartás, amelyet a rendőri szerv vezetője egy alkalommal, legfeljebb 4 órával meghosszabbíthat. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani.¹²

A rendőri szervek által alkalmazott Eljárásrend V. fejezet F) pont 3. alpontja szerint „Amennyiben az eljárással érintett személy /intézkedés alá vont személy (...) esetében felmerül

¹¹ Szolgálati szabályzat 2. § 6. pont.

¹² Lásd az Rtv. 33. § (3) bekezdését.

*a fertőzés gyanúja a személyi állomány tagja haladéktalanul intézkedik az érintett személy elkülönítésére és telefonon értesíti az OMSZ-t.*¹³

Az Eljárásrend V. fejezet D) pont 3. alpontja szerint „Az OMSZ-t az őrzött betegszállításokra külön fenntartott (...) telefonszámon keresztül kell értesíteni.”

A CPT a rendőrségi fogva tartás kapcsán hangsúlyozta, hogy a „rendőrségi őrizetbe vett személyeket haladék nélkül, világosan tájékoztatni kell minden jogukról”.¹⁴

Az Rtv. 33. § (4) bekezdése értelmében az „előállítottat szóban vagy írásban az előállítás okáról tájékoztatni kell, és az előállítás időtartamáról részére igazolást kell kiállítani.”

Az előállítások leggyakrabban ittas vezetés vagy bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt történnek. Kevés és rövid időtartamú az előállítások többsége, átlagban heti egy fordul elő. 2020-ban az Objektumban a látogatás napjáig 53 személy, köztük 2 nő előállítására került sor.

A koronavírus járvány miatt az előállítottak részére is kötelező a kézfertőtlenítés, a maszk és gumikesztyű már az előállítás helyszínén. Az előállítást végrehajtó rendőrök indokolt esetben védőruházatot és védőszemüveget vesznek fel.

A járványhelyzet miatt az épületben védőmaszk és kézfertőtlenítő használata kötelező. Amennyiben az ügyfél vagy a fogvatartott nem rendelkezik maszkkal, azt az Objektum személyzete biztosítja számára. A kézfertőtlenítés a bejáratnál történik, belépéskor az előállított személy védőmaszkot kap. A látogatáskor nem volt kötelező védőkesztyűt hordani.

Ha a járőrök koronavírus fertőzöttel vagy azzal kapcsolatba került személyrel szemben intézkednek, illetve lázat mérnek az intézkedés alá vont személynél, azt azonnal jelezniük kell a tevékenység-irányítási központ (a továbbiakban: TIK) felé. Fel kell függeszteniük az előállítás végrehajtását, illetve fertőzés gyanús személyt nem szabad az előállítóban elhelyezniük.

Az Ajánlások javaslatai az intézkedések biztonságos végrehajtását elősegítő módszerekről adnak iránymutatást az eljáró rendőröknek.

A TIK az Országos Mentőszolgálatot értesíti és védőfelszerelést kap az előállított. Amennyiben a rendőrök 15 percnél tovább egy légtérben tartózkodnak a fertőzés gyanús, vagy járványügyi megfigyelés alatt álló vagy igazolt koronavírusos személlyel, illetve fizikai kontaktusba kerülnek vele, akkor egyéni védőeszközökből álló védőfelszerelést kell viselniük: megfelelően illeszkedő FFP2/FFP3 respirátort, védőszemüveget vagy arcvédőt, egyszer használatos kesztyűt, hosszú ujjú, víz lepergető anyagú védőruhát vagy köpenyt kell húzniuk.¹⁵

A veszélyhelyzet elrendelése óta¹⁶ nem fordult elő, hogy koronavírus-fertőzés gyanús személy érkezett volna az Objektumba. Egy alkalommal merült fel a fertőzés veszélye az előállítás során. A rendőrök védőruhában mentek ki, és az intézkedés alá vont személy is kapott védőruhát, illetve mentőt hívtak hozzá. Az intézkedést követően az eljáró rendőrök 3 napig otthon maradtak.

¹³ Országos Mentőszolgálat

¹⁴ CPT/Inf (92) 3, 37. pont.

¹⁵ Lásd Eljárásrend V. fejezet F) pont 5. és 6. alpontjait

¹⁶ Lásd a Rendelet 4. §-át.

A házi karanténban levő személy nyilatkozhat arról, hogy az ellenőrzés melyik formáját választja: lehetőség van élőben történő, vagy Viber/ video-chat formában történő ellenőrzésre egyaránt.

A látogatás az előállítás során tett, a fertőzés megelőzését szolgáló intézkedések kapcsán alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt.

2.4. Elhelyezés, tárgyi feltételek

„A rendőrségi fogvatartásnak alapvetően aránylag rövid időtartamúnak kell lennie. Következésképpen a fogva tartás fizikai körülményeitől a rendőrségi intézményekben nem várhatóak el, hogy olyan jók legyenek, mint más fogvatartási intézményekben, ahol az embereket hosszú ideig tartják. Azonban bizonyos elemi szükségleteket ki kell elégíteni.”¹⁷

A „zárkakat továbbá pihenőeszközzel kell felszerelni (pl. rögzített szék vagy pad), az éjszakára is fogságban tartott személyek számára pedig tiszta matracot és takarókat kell biztosítani.”¹⁸

A rendőrségi zárkák kívánatos mérete – nem minimum értéként értelmezve – a rendőrségi fogva tartás speciális jellegére figyelemmel, hét négyzetméter.¹⁹

Az Objektum udvarából nyílik a régi típusú, egyetlen 6,8 nm alapterületű „zárkarész,” és annak 4,7 nm előterét magában foglaló előállító helyiség, mely a nemzetközi normákban előírtaknak megfelelt. A WC vagy mosdó nincs az épületrészben. A fogvatartottak a közeli Közrendvédelmi és Közlekedési Alosztály épületében található WC helyiséget tudják használni. Az előállításra szolgáló helyiségben 2 db „stoki” szék, az előtérben egy hagyományos fa irodai széken több pokróc volt, valamint a letéti tárgyak elhelyezésére szolgáló zárható szekrény, amelyen „az előállítottak/elővezetettek jogairól és kötelességeiről illetve az előállító helyiség rendjéről szóló” tájékoztató látható. Azonban pad, fekvőhely, mely tartós pihenésre alkalmas és matrac nem volt a helyiségben.

A higiéniai viszonyok, a tisztaság megfelelő volt, az előtér ablakában egyszer használatos műanyagpohár, flakonos kiszerezésben felületfertőtlenítő és kézfertőtlenítő szer, valamint egy illatosító spray rendelkezésre állt. Az előállító helyiség előtérében kamera van felszerelve.

Az előállított személyeknek az előállítás maximális időtartamáig tartó, akár éjszakába nyúló várakozásra alkalmatlan bútorzatú helyiségben történő elhelyezése az Alaptörvény III. cikkében tilalmazott embertelen, megalázó bánásmóddal, és az Alaptörvény XX. cikkében rögzített testi és lelki egészséghez fűződő joggal összefüggő visszásságot okoz.

¹⁷ CPT/Inf (92) 3, 42. pont.

¹⁸ CPT/Inf (92) 3, 42. pont.

¹⁹ CPT/Inf (92) 3, 43. pont.

2.5. Kapcsolattartás, hozzátartozó és a védő értesítése

A rendőrségi fogvatartás kapcsán a CPT különösen fontosnak tartja, hogy a fogvatartott a fogvatartás tényéről az általa kiválasztott harmadik felet (családtag, barát, konzulátus) mielőbb értesíthesse, és az ügyvédhez való jogát gyakorolhassa.²⁰

A CPT 1999. évi magyarországi látogatásáról szóló jelentés ajánlásai szerint biztosítani kell a hozzátartozó vagy a harmadik személy késelem nélkül történő értesítését, továbbá a jogi képviselőhöz történő hozzáférés lehetőségét hatékony módon, a fogvatartás első pillanatától kezdődően. A hozzátartozó értesítésének követelményét a CPT 2009. és 2013. évi látogatásairól készült jelentések ismételten hangsúlyozták.²¹

Az Rtv. 18. § (1) bekezdése szerint a „fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozója vagy más személy értesítését kérje, ennek érdekében a fogvatartottat nyilatkoztatni kell. A fogvatartott által értesítendőnek megjelölt személy értesítésének kötelezettsége a rendőrséget terheli, az értesítést a rendőrség indokolatlan késelem nélkül teljesíti. Ha az értesítés ténye az eljárás során keletkezett adatok alapján veszélyezteti az intézkedés célját, akkor az értesítést el kell halasztani és akkor kell megtenni, amikor a veszélyeztetés már nem áll fenn. (...)”

A hozzátartozó és harmadik személy értesítését a járványhelyzet nem gátolja a vezető elmondása szerint, amennyiben kéri a fogvatartott személy, végrehajtják a rendőrök, mint korábban, felhívják vagy kiértesítik a kért személyt. Az előállított személy nem telefonálhat, a váltásparancsnokok oldják meg a kiértesítést. A hozzátartozó értesítését dokumentálják. Ha a hozzátartozónak nincs telefonszáma, és másik kapitányság területén lakik, a területi illetékességgel rendelkező kapitányságot értesítik a kiértesítés foganatosítása érdekében.

A külföldi előállított részére az egészségügyi válsághelyzetben is biztosítják a hozzátartozó, nagykövetség vagy konzulátus értesítését. A védő kirendelésére nincs kihatással a járványhelyzet, mert ez elektronikusan az ügyvédi kamarán keresztül történik.

A rendőrök a fogvatartottak kapcsolattartásra vonatkozó jogait járványhelyzet idején is biztosítják. Az intézkedéseket, illetve értesítéseket személyesen végrehajtó rendőröknek az elkerülhetetlen személyes kontaktusok során az Eljárásrend C) pont 1/b. alpontjában megfogalmazott „szoros kapcsolat” elkerülésére kell törekedniük.

Az Ajánlásokban foglaltak szerint a magánlakásban, illetve amennyiben a rendőri intézkedéssel érintett személyek kiléte ismert, nyilvános helyen vagy egyéb zárt térben végrehajtandó intézkedésre való felkészülés során a rendőröknek tájékozódni kell, hogy az ott lakók vagy intézkedés alá vont személyek fertőzés gyanús esetnek minősülnek-e vagy sem. Az Eljárásrendben meghatározott protokollról illetve a védőeszközök alkalmazásáról ez alapján döntenek az eljáró rendőrök.²²

A járványügyi veszélyhelyzet megszüntetése, és a járványügyi készültség elrendelése kapcsán a rendőrkapitányság készültségi szintje nem változott, a kapcsolattartás biztosítására irányuló feladatainak továbbra is eleget tesznek. A fogvatartottak kapcsolattartásra vonatkozó jogait az egészségügyi válsághelyzet idején is biztosítják.

²⁰ CPT/Inf (92) 3, 36. pont.

²¹ CPT/Inf (2001) 2, 30. pont, CPT/Inf (2010) 16, 23. pont, CPT/Inf (2014) 13, 22. pont.

²² Lásd az Ajánlások 3. oldal 5. bekezdését.

A látogatás a hozzátartozó és a jogi képviselő értesítéséhez való jog kapcsán alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt.

2.6. Előállított személyek orvosi ellátása

A CPT 12. számú általános jelentésében fejt ki, hogy az „*orvoshoz jutás jogának magában kell foglalnia a fogvatartottnak azt a jogát, hogy kívánsága szerint olyan orvos vizsgálja meg, akit ő maga választott (...).*”²³ Amennyiben a fogvatartottak kezelése a rendőrhatalóság által biztosított orvos feladata, a rossz bánásmódok megelőzése érdekében biztosítani kell, hogy a fogvatartott az általa kiválasztott orvos vizsgálatát is kérhesse.²⁴

Az Rtv. 17. § (2) bekezdése értelmében, a „*rendőri intézkedés során a kényszerítő eszköz alkalmazása esetén lehetőleg kerülni kell a sérülés okozását, az emberi élet kioltását. Az intézkedés folytán megsérült személy részére – amint ez lehetséges – segítséget kell nyújtani, szükség esetén a rendőr gondoskodik arról, hogy a sérültet orvos elláthassa, kórházi elhelyezése esetén a hozzátartozó vagy más, a sérülttel kapcsolatban álló személy erről értesüljön.*”

Az Rtv. 18. § (2) bekezdése szerint „*A rendőrség gondoskodik a fogvatartott elhelyezéséről, a fogva tartás miatt bekövetkező egészségkárosodás megelőzéséhez szükséges ellátásáról. A sérült, beteg vagy más okból sürgős orvosi ellátásra szoruló fogvatartottat orvosi ellátásban kell részesíteni.*”

A szabadságuktól az Rtv. 33. § (3) bekezdése alapján, előállítás címén megfosztott személyek kapcsán a Szolgálati szabályzat 31. § (7) bekezdése mindössze annyit ír elő, hogy „*elhelyezéskor a fogvatartottat nyilatkoztatni kell sérüléséről, esetleges panaszáról. Betegség vagy sérülés esetén orvosi ellátásban kell részesíteni.*”

Az Eljárásrend F) pont 1. alpontja értelmében „*az ésszerű és takarékos készletgazdálkodási kötelezettségre is figyelemmel, amennyiben bármely oknál fogva a fertőzés lehetősége felmerül, gumikesztyű, illetve szájmászka viselése kötelező.*”

Az előállított személy maszkot és kesztyűt kap, illetve belépéskor a kezét kell fertőtlenítenie a szenzoros adagoló használatával és a testhőmérsékletét is megméri. Az intézkedő rendőröknél nincs lázmérő. Ha a fertőzés gyanúja felmerül, az intézkedés alá vont személyt nem viszik be a kapitányságra, és a járőr autóval sem szállítható. A tesztvizsgálatra mentő viszi az előállítottat. A TIK értesíti a mentőt.

Más betegség vagy sérülés esetén orvost hívnak a rendőrök, az orvosi ügyeletre szállítják az előállított személyt, vagy mentőt hívnak az intézkedés helyszínére. Ön- és közveszélyes személy esetén szintén mentőt hívnak. Általában ugyanaz a rendőr viszi az orvoshoz a fogvatartottat, mint aki előállította. Ennek eldöntése mindig a szolgálati érdekek figyelembevételével történik.

Az előállított személy orvoshoz kísérését – amennyiben ez irányú nyilatkozatása esetén az előállított előállítás alatti sérülésről számolt be vagy a sérülés jellege erre utal –

²³ CPT/Inf (2002) 15, 42 pont.

²⁴CPT/Inf (92) 3, 36. és 37. pont.

azonban nem végezheti ugyanaz a rendőr, aki őt előállította.²⁵ Az ezzel ellentétes gyakorlat sérti a fogvatartott Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdésében biztosított testi és lelki egészséghez fűződő jogát.

Az nem gyakorlat, hogy az előállított a saját orvosát kérje, de komolyabb probléma esetén azonnal mentőt hívnak. A vezető előadása szerint az, hogy nem a saját orvosa vagy az általa választott orvos látja el az előállítottat, az orvosi ellátása minőségére nincs kihatással. A rendőr az orvosi vizsgálaton mindig hallótávolságon belül van, mert az őrzésbiztonsági szempontok az elsődlegesek.

Az előállítottra vonatkozó egészségügyi adatokat a szolgálatirányító parancsnok kezeli az előállított fogva tartására vonatkozó iratokkal együtt. A dokumentumokat a kényszerintézkedésre vonatkozó iratokkal együtt páncélszekrényben tárolják, majd irattárba kerülnek. Az orvosi dokumentációból a fogvatartott is kap.

Amennyiben a fogvatartottnak betegsége állandó gyógyszereszedést igényel, azt behozhatja magával az Objektumba vagy a hozzátartozója is behozhatja. Az eljáró rendőrök az ügyeletes orvossal konzultálnak arról, hogy a fogvatartott szedheti-e a nála lévő gyógyszert. Inzulint szükség esetén csak orvos adhat be az előállítottnak.

Az NMM 2018-as jelentésében már felhívta a figyelmet arra, miszerint a CPT 12. Általános Jelentésében tért ki arra a rendőrségi fogvatartottak orvosi vizsgálata kapcsán, hogy a „Rendőrségi fogvatartott személyek minden orvosi vizsgálatát a rendvédelmi személyzet hallótávolságán kívül, illetve ha az érintett orvos másképp nem kéri az adott esetben, a személyzet számára nem látható módon kell elvégezni.”²⁶

Arra is kitér, hogy az orvosi vizsgálatnál a kíséretet ellátó rendőrök jelenléte befolyásolhatja a rendőrség alkalmazásában álló orvos szakmai döntését. A független orvosi döntés érdekében a vizsgálatot rendőr távollétében, vagy oly módon kell elvégezni, hogy a rendőri kíséret hallótávolságon kívül, az orvos kifejezett kérése esetén is csak látótávolságban legyen. Erre a követelményre a CPT 1994-ben²⁷, 1999-ben²⁸, 2003-ban²⁹, 2009-ben³⁰ és 2013-ban³¹ tett látogatásairól szóló jelentésekben minden alkalommal felhívta a figyelmet. Az ENSZ Emberi Jogi Bizottsága Magyarországnak a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 40. cikke alapján készített jelentésére vonatkozó, 2010. november 16-án tett észrevételeiben egyrészt kifogásolta a rendőri bántalmazások okozta sérülések tekintetében a független orvosi vizsgálat hiányát, másrészt a rendőrség tagjainak jelenlétét az orvosi vizsgálat során.³² A fogvatartott orvoshoz kísérését nem végezheti ugyanaz a rendőr, aki őt előállította.³³

²⁵ Ez a követelmény a CPT 2013-ban tett látogatásáról szóló jelentésben megfogalmazásra került: Report to the Hungarian Government on the visit to Hungary carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 3 to 12 April 2013 19. pont

²⁶ (CPT/Inf (2002) 15, 42 pont

²⁷ CPT/Inf (96) 5, 48. pont

²⁸ CPT/Inf (2001) 2, 23. pont

²⁹ CPT/Inf (2004) 18, 23. pont

³⁰ CPT/Inf (2010) 16, 15. pont

³¹ CPT/Inf (2014) 13, 19. pont

³² Human Rights Committee - Consideration of reports submitted by States parties under article 40 of the Covenant 14. pont

³³ Ez a követelmény a CPT 2013-ban tett látogatásáról szóló jelentésben megfogalmazásra került: CPT/Inf (2014) 13, 19. pont

A CPT elvi jelentőségű álláspontja szerint a rendőrségi alkalmazásban álló orvos által történő vizsgálaton kívül – a CPT 1994. és 1999. évi³⁴ látogatásáról készült jelentésben foglaltak alapján – biztosítani kell azt is, hogy a fogvatartottat egy általa választott orvos a saját költségén is megvizsgálja. A CPT 2005-ben, 2009-ben és 2013-ban tett látogatásairól szóló jelentések ismételten hangsúlyozták a független orvos általi vizsgálat követelményét.³⁵

Veszélyezteti az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdésében meghatározott személyes adatok védelméhez fűződő jog érvényesülését, hogy a panasz vagy sérülés esetén szükséges orvosi vizsgálat során az orvos és fogvatartott közötti bizalmas kommunikációnak a kísérést végrehajtó rendőr is fültanúja. Továbbá a választott orvos által történő vizsgálat lehetőségének hiánya a fogvatartottaknak az Alaptörvény XX. cikkében biztosított testi és lelki egészséghez fűződő jogával összefüggő visszasságot valósít meg.

2.7. Bánásmód az Objektumban

A CPT 12. számú Általános Jelentésének 47. pontja szerint „A rendőrségi fogvatartottak számára megfelelő illemhelyet kell biztosítani kulturált színvonalon, és kielégítő tisztálkodási lehetőséghez kell jutniuk. Közvetlenül álljon rendelkezésükre ivóvíz, és megfelelő időben étkezést kell biztosítani számukra, naponta legalább egyszer teljes értékű étellel (...).”

A Szolgálati szabályzat 31. § 11. pontja értelmében a „személyi szabadság korlátozásának első 5 óráját követően az intézkedést foganatosító rendőri szerv gondoskodik a fogvatartott személy élelemmel történő ellátásáról. A fogvatartott személy étkezése az előállító helyiségben történik.”

Az Rtv. 42. § (5c) bekezdése értelmében „az előállító egység előterében és a rendőrségi fogda területén – a zárka, a WC és a tisztálkodásra szolgáló helyiség kivételével – a fogvatartás rendjének biztosítása, bűncselekmények, szabálysértések és fegyelmi vétségek megelőzése, továbbá a fogvatartott életének, testi épségének megóvása céljából elektronikus formában kép, hang vagy kép és hang együttes felvételére, továbbítására és rögzítésére alkalmas elektronikus megfigyelési eszközt helyezhet el, amellyel felvételt készíthet.”

Az Rtv. 42. § (4) bekezdése értelmében „A képfelvevő által megfigyelt területre belépő személyek tájékoztatását elősegítő módon figyelemfelhívó jelzést, ismertetést kell elhelyezni a képfelvevők elhelyezéséről, az adatkezelés tényéről.”

Az Rtv. 18.§ (3)-(6) bekezdése szerint „A fogvatartott jogait csak annyiban lehet korlátozni, amennyiben az a szökés vagy elrejtőzés, a bizonyítási eszközök megváltoztatásának vagy megsemmisítésének megakadályozását, újabb bűncselekmény elkövetésének megelőzését, illetőleg az őrzés biztonságát, a fogda rendjének megtartását szolgálja. A rendőrségi fogdába történő befogadáskor, amennyiben a rendelkezésre álló adatokra, illetve a befogadás körülményeire vagy a fogvatartott viselkedésére tekintettel alapos okkal feltételezhető, hogy a fogvatartott saját vagy más életének, testi épségének veszélyeztetésére alkalmas tárgyat tart magánál, az élet, testi épség védelme, továbbá a bűncselekmény megelőzése érdekében a fogvatartott testét, erre vonatkozó előzetes figyelmeztetést követően – a testüregekre is

³⁴ CPT/Inf (96) 5, 47. és 48. pont, CPT/Inf (2001) 2, 24. pont

³⁵ CPT/Inf (2006) 20, 19. és 24. pont, CPT/Inf (2010) 16, 15. és 25. pont, CPT/Inf (2014) 13, 25. pont

kiterjedően – át kell vizsgálni. A fogvatartott testének átvizsgálása nem történhet szeméremsértő módon, és az átvizsgálás alatt más fogvatartott, illetve a fogvatartottal ellentétes nemű személy nem lehet jelen. A testüreges átvizsgálását csak orvos végezheti, amelynek során a vizsgálatot végző orvoson kívül a vizsgálat elvégzésében közreműködő egészségügyi dolgozó, valamint a vizsgált személlyel azonos nemű rendőr lehet jelen.”

A Szolgálati szabályzat 31.§ (7) bekezdése szerint „*Elhelyezéskor a fogvatartottat nyilatkoztatni kell sérüléséről, esetleges panaszáról. Betegség vagy sérülés esetén orvosi ellátásban kell részesíteni, ruházatát támadás vagy önvészély okozására alkalmas tárgy elvétele céljából a felügyeletet ellátó rendőrnek át kell vizsgálnia. A ruházat átvizsgálását a fogvatartottal ellentétes nemű személy nem végezheti, valamint nem lehet jelen, kivéve, ha az átvizsgálás technikai eszközzel történik.*”

Az előállító helyiség előterében megfigyelő kamera volt elhelyezve. Amennyiben élőerős őrzés elrendelése indokolt az őrzés idejére az azt foganatosító rendőr a fegyverét leadja a fegyverszobában.

A ruházatátvizsgálás az előállító helyiség előterében történik úgy, hogy az alsóneműre vetkőzött fogvatartott testén a fémdetektort végig húzzák.

A ruházatvizsgálatot, mindig azonos nemű rendőr végzi.

Az együttműködő előállított WC-re kísérése során nem alkalmaznak bilincset. A rendőr látóterében van a fogvatartott, a piszoáros helyiségben várnak rá, de nem figyelik. A WC és mosdó helyiség az Eljárásrend előírásainak³⁶ megfelelően volt felszerelve, a mellékhelyiségben a folyékony kézfertőtlenítő és az eldobható papírtörölköző rendelkezésre állt³⁷. A takarítás minősége, a tisztaság elfogadható volt, a kifüggesztett takarítási napló szerint a vizesblokkokban minden nap történik takarítás.

Az 5 órát meghaladó fogva tartás esetén, ételmezt biztosítanak a fogvatartott részére. Élelmiszer készletet nem tárolnak a kapitányságon. Étkeztetésre személyenként 2000 Ft áll rendelkezésre, amiből a különleges étkezési igényű fogvatartottaknak is meg tudják vásárolni a speciális ételt. Az Objektum közelében van egy éjjel-nappali kisbolt, ahonnan beszerezhető a friss pékáru és a konzerv, illetve a speciális étrend esetén is ott tudják megvenni az ételt. Műanyag evőeszközt tárolnak az előállító helyiségben.

Nők speciális higiénés szükségleteit biztosító dolgokból nincsenek készletük, szükség esetén megvásárolják az eljáró rendőrök. A rendőrök tapasztalatai szerint az is nagyon ritka, hogy egy nőt kell előállítani.

A terhes nő előállítása esetén, ha jelzi, hogy fáradt, a pihenést nem tudják számára biztosítani, mert nincs fekhely az előállító helyiségben.

Ha valakit éjszaka bocsátanak szabadon, nem oldják meg a haza szállítását, illetve azt eddig még nem igényelte senki sem.

Az előállított tájékoztatása írásban és szóban is történik. Írástudatlan személy esetén hatósági tanút alkalmaznak. Külföldi előállított számára több nyelven áll rendelkezésre tájékoztató anyag. Kevés külföldivel szemben történik intézkedés, az elsődleges tájékoztatást

³⁶ Lásd az Eljárásrend III. fejezet 4. és 5. pontját

³⁷ Ld. Melléklet, (2) kép

az angolul vagy németül beszélő kollégák tudják biztosítani, de komolyabb eljárási cselekményekhez a TIK-en keresztül tolmácsot rendelnek ki.

A járvány miatt kialakult helyzetben, a korlátozások miatt fokozottabb stresszel járó intézkedési szituációkban, az Ajánlások³⁸ arra figyelmeztetik az eljáró rendőröket, hogy *„kiemelten fontos az állampolgárokkal folytatott helyes kommunikáció megválasztása, a rendőri intézkedések eredményességét nem veszélyeztető empátikus eljárás lefolytatása annak érdekében, hogy az intézkedés alá vontak érezzék, hogy a hatósági beavatkozás elsődleges célja az ő biztonságuk megteremtése és a kialakult helyzet mielőbbi rendezése.”*

A vezető által adott tájékoztatás szerint rossz bánásmód, kényszerítő alkalmazás, nem megfelelő hangnem miatt nem volt panasz. Az állomány egyik tagja pedig úgy fogalmazott, hogy úgy bánnak a személyekkel, ahogy ők is elvárnák.

Az intézkedéssel kapcsolatos panaszát az előállított szóban vagy írásban terjesztheti elő, amit a kapitányság vezetője bírál el. A fogvatartottakkal való bánásmóddal összefüggésben a személyi állomány tagjaival szemben sem fegyelmi, sem más eljárás nem volt folyamatban a látogatás idején.

A látogatás az előállítottakkal való bánásmód kapcsán alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt, azonban felhívom a figyelmet arra, hogy a ruházátvizsgálás során nagyobb figyelmet fordítsanak a szeméremsértő helyzet elkerülésére.

2.8. Kényszerítő eszközök használata

A CPT által 2018-ban kiadott, a fogvatartottak szállítására vonatkozó elvárásait tartalmazó összefoglaló anyagban a fogvatartottak hátrabilincselésére vonatkozóan megállapította, hogy az a kényelmetlenség és a sérülés kockázatára figyelemmel kerüendő.³⁹

Az Rtv. 15. § (2) bekezdése alapján, *„Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.”*

A Szolgálati szabályzat 39. § (1) bekezdése értelmében *„az Rtv. szerinti kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan.”*

Az Rtv. 48. §-a alapján a rendőr meghatározott célból, vagyis a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy *„önkárosításának megakadályozására,⁴⁰*

³⁸ Lásd az Ajánlások 3. oldal 8. bekezdését.

³⁹CPT Transport of detainees Factsheet June 2018 (A CPT elvárásai a fogvatartottak szállításával összefüggésben), CPT/Inf (2018) 24, 3. pont.

⁴⁰ Rtv. 48. § a) pont.

támadásának megakadályozására,⁴¹ szökésének megakadályozására,⁴² ellenszegülésének megtörésére⁴³ alkalmazhat bilincset.

A Szolgálati szabályzat 41.§ (4) bekezdése szerint „A bilincselés módjai:

a) két vagy több ember kezének egymáshoz bilincselése, b) kezek előre vagy hátra bilincselése, c) indokolt esetben lábak egymáshoz bilincselése, d) indokolt esetben tárgyhoz bilincselés.”

Az (5) bekezdés szerint „Tilos a tárgyhoz bilincselést járműben történő szállítás közben alkalmazni. Tilos a bilincs olyan módon való használata, amely indokolatlanul fájdalmat, sérülést okoz vagy jellegénél fogva megalázó.” A 41. § (6) bekezdése aa) pontja szerint a rendőri intézkedés során a kezek hátrabilincselése akkor indokolt, ha „a bilincs alkalmazására testi kényszer útján kerül sor, vagy alapos okkal tartani lehet rendőr elleni támadástól, valamint szökéstől.”

Az ORFK Rendészeti Főigazgatósága által kiadott Ajánlásokban a rendőri intézkedések szakszerű végrehajtása érdekében a járványügyi veszélyhelyzettel összefüggésben fogalmaznak meg figyelemfelhívó ajánlásokat a rendőrség állománya számára.

Ilyen figyelemfelhívó ajánlás, hogy a megkezdett rendőri intézkedés közben a beszerzett információk és az intézkedés alá vont személy nyilatkozata, magatartása függvényében a rendőrnek folyamatosan mérlegelnie kell a védőeszközök használatának szükségességét, vagy az, hogy a rendőri intézkedések időtartama ne haladja meg a 15 percet és a szoros kapcsolat elkerülése érdekében a rendőrök az okmányok felmutatását kérik az igazoltatások során annak átvétele helyett. Javasolja továbbá azt is, hogy a rendőrök a szolgálat befejezésekor a szolgálati gépkocsik átadás-átvétele előtt a belső felületek, kezelő szervek fertőtlenítéséről gondoskodjanak.

Kényszerítő eszköz használatát a helyszínen ítélik meg, hogy szükséges-e, a személy viselkedése alapján. Együttműködő magatartás esetén nem alkalmaznak kényszerítő eszközt. Az állomány egyik tagjának elmondása szerint „90%-ban együttműködő az állampolgár.” „Szimpla pszichológia, minden a kommunikáción múlik.” Előre bilincselnek alapvetően, de ha a helyzet azt kívánja meg, akkor hátra bilincselik az intézkedés alá vont személy kezét.

A vizsgált 5 db kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló jelentés alapján mind az 5 alkalommal hátra bilincselés történt. Indokként a támadás megakadályozása, szökés megakadályozása, ellenszegülés megtörése, egy alkalommal pedig az említettekén túl az önkárosítás megakadályozása is szerepelt-ez utóbbi esetben testi kényszer alkalmazása mellett került sor bilincselésre. Két esetben alkalmaztak testi kényszert a bilincs alkalmazása mellett.

A vizsgált jelentésekben a tényállás leírása rendkívül részletes volt. A korlátozó eszközök indokoltságának Rtv. szerinti minősítése megfelelő volt.

Az áttekintett intézkedések közül 4 a járványügyi készültség elrendelése után történt. A korábban, áprilisban intézkedés alá vont személy esetében helyszíni bírságot is kiszabtak az eljáró rendőrök a kijárási korlátozás megszegése miatt. Az Eljárásrend előírásaiból fakadó általános és személyi-, vagy a szolgálati gépjárművek használatára vonatkozó különleges

⁴¹ Rtv. 48. § b) pont.

⁴² Rtv. 48. § c) pont.

⁴³ Rtv. 48. § d) pont.

higiénés feltételek megteremtéséről nem volt szó a kényszerintézkedésekről szóló rendőri jelentések egyikében sem.

A látogatás kényszerítő eszközök vonatkozásban alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt. Felhívom azonban a figyelmet arra, hogy a személyes szabadságot korlátozó intézkedések adminisztrációja során – a járvány miatti előírások betartását is rögzítve – nagyobb körültekintéssel járjon el a rendőri állomány.

2.9. A személyi állomány munkavégzésének körülményei

Az ORFK vezetőjének helyettese által 2020. március 20-án jóváhagyott Eljárásrend szerint a Rendőrség vezetői állománya a koronavírus betegség járványügyi helyzetének változásairól, az irányítása alá tartozó személyi állományt tájékoztatni köteles.⁴⁴

Szolgálatba lépéskor, az eligazítás során a szolgálatirányító parancsok számára előírás ennek megfelelően az állomány tájékoztatása az aktuális járványügyi helyzetről, de kötelessége a figyelemfelhívás a fokozott személyi higiéné, és a szolgálati helyeken, illetve a szolgálati járművekben alkalmazandó, a fertőzés megelőzését szolgáló speciális szabályok betartására is. Az Eljárásrend rendelkezik arról is, hogy a területi szervek készítsenek a betegség megelőzést szolgáló tájékoztató anyagokat, és ezeket az állomány számára elérhető módon helyezték ki, illetve juttassák el részükre.⁴⁵

A kapitányság állománya a járványhelyzetről, az ahhoz kapcsolódó fertőzésveszélyről, és a védekezés módjáról részletes tájékoztatást kapott. Az eligazításokon folyamatos a figyelemfelhívás a kézfertőtlenítés és védőeszközök használatának fontosságára. Szenzoros kézfertőtlenítő készüléket helyeztek el az Objektum bejáratánál és a rendőröket ellátták védőfelszereléssel. Az eligazításokat kisebb létszámmal tartják és a szociális távolságtartásra ügyelnek a rendőrök. A megyei szintű vezető eligazítás Skype-on történik, a fertőzés megelőzése érdekében.

A rendőrök közlése szerint minden szolgálatban számukra és a szolgálati gépjárművekbe is megfelelő mennyiségű védőfelszerelést, maszkot, kesztyűt, kezeslábast, kéz- és felületfertőtlenítőt biztosít az Objektum vezetősége.

Az intézkedésben résztvevő rendőröknek koronavírus fertőzés gyanúja esetén egy kockázatbecslő kérdőívet kell kitölteniük, amit elküldenek az orvosnak, aki további intézkedéseket határozhat meg.

Az Objektum bejáratánál üveges porta és ügyfélirányító rész található, ahol a járvány miatt a beléptetés részeként végzik a kötelező testhőmérséklet mérést, illetve a maszk viselés ellenőrzését vagy átadását az ügyfélnek, amely a látogatócsoportot érintően is megtörtént. A porta „pultrészén” antibakteriális flakonos kézfertőtlenítőt, dobozos kiszerezésben gumikesztyűt és arcvédő maszkot, valamint egy digitális – érintésmentes – lázmérőt helyeztek el.

A földszinti, ügyeleti rész bejárata felé haladva az ügyfélnek kötelező, szájat és orrot eltakaró maszk viselésre felhívó figyelmeztetés mellett, a szenzoros kézfertőtlenítő készülékhez

⁴⁴ Lásd az Eljárásrend II. fejezet 2. pontját

⁴⁵ Lásd az Eljárásrend II. fejezet 3. és 4. pontját

útbaigazító felirat is látható a falon. A kézfertőtlenítő készülék működőképes volt a látogatáskor, és mellette a kézfertőtlenítés helyes módjára vonatkozó útmutató is kifüggesztésre került.

A járványügyi veszélyhelyzet megszüntetése, illetve a járványügyi készültség elrendelését követően azonos intézkedési terv alapján járnak el az intézkedő rendőrök, mint a veszélyhelyzet idején. A kapitányság hivatali helyiségében biztonsági plexifalat helyeztek el, védett munkaállomást alakítottak ki, hogy az ügyintézés kapcsán elkerülhetetlen személyes kontaktusok miatt, ne fertőzödjének meg az ott dolgozók.

Az épületben és mosdókban tisztaság volt, az előírásoknak megfelelő⁴⁶ folyékony kézfertőtlenítő és egyszer használatos papírtörölköző ki volt készítve.

A látogatás napján az Objektum Rendészeti Osztályán 6 fő, a Bűnügyi Osztályán 5 fő és 1 fő rendvédelmi igazgatási alkalmazott, a kapitányság törzsében 1 fő volt szolgálatban a kapitányon kívül.

A túlórák egy hónapra vetítve rendészeti kollégáknál átlagban kb. 40-50 óra, bűnügyeseknél átlagban kb. 30 óra körüli mennyiséget érnek el. Vezényléses munkarendben dolgoznak. Túlmunkára azt osztják be, aki szívesen jön. A túlórák elszámolása illetve megváltása pénzben és szabadidőben történik.

A személyi állomány részére szervezett képzések többsége központilag szervezett online tanfolyam. A képzések a büntetőeljárás törvénnyel kapcsolatban, vagy például prostitúció, korrupció vagy illegális kábítószer használat felderítése témákban történtek. Az elmúlt időszakban vezetélemes helyszíni oktatás és lövészet képzés is volt. A megyei rendőrkapitányságon nyelvi képzések is vannak, és a szélsőséges vallási csoportokra vonatkozóan is volt továbbképzés. A munka során átélt traumatikus esemény feldolgozásában a megyei rendőrség pszichológusa segít.

A kapitányság épülete nagyon leromlott állapotban van, mindenhol mállik a vakolat, a bútorok is régiek. A tisztaság ellenére is rossz benyomást keltett az épület. A szolgálati autókkal csak úgy tudnak behajtani a szűk kapun, hogy a visszapillantó tükröt is visszahajtják. Az állomány öltözőiben nehezen lehet ruhát váltani egyszerre több személynek a helyiség kis mérete miatt. A megtekintett épület folyosóin a közlekedés nehézkesnek tűnik, az ott elhelyezett acélszekrények miatt. A rendkívül kicsi női öltöző ablakára függöny helyett egy színes terítő volt felakasztva, hogy ne lássanak be az udvar felől. A kisméretű irodákban ketten, esetleg hárman dolgoznak. A rendőrök szerint az épület körülményeik miatt nem lehet vonzó a munkavégzés az Objektumban, de a munkahelyi légkör jó, a csapat összetartó.

A személyzet munkavégzési körülményei rendkívül aggasztóak, a legalapvetőbb feltételek sem biztosítottak. A kapitányság területe emberi alkalmazkodásra alkalmatlan, a munkavégzés rossz körülményei az épületben mindenhol málló vakolat, az állomány kulturált öltözködési, étkezési, pihenési lehetőségének hiánya, a kis irodák, a mellékhelyiségek állapota, az Alaptörvény II. cikkében rögzített emberi méltósághoz fűződő joggal összefüggő visszásságot okoz. A személyzet mindennapi munkájának nehézségei – figyelembe véve azt is, hogy a rendőrök fokozott lelki megterheléssel járó

⁴⁶ Lásd az Eljárásrend III. fejezet 4. és 5. pontját

munkát végeznek – az a fogvatartottakkal való bánásmódra is kihathat, ezért veszélyezteti az Alaptörvény III. cikkében megfogalmazott kínzás, embertelen, megalázó bánásmód tilalmának, valamint az Alaptörvény XX. cikkében rögzített testi és lelki egészséghez fűződő jog érvényesülését.

3. Összefoglalás

A vizsgálat időpontjában a rendőrőrsön előállított személy nem tartózkodott, így a látogatócsoport a vezetővel és a személyzet három tagjával készített interjút.

A járványügyi készültségről szóló kormányrendelet alapján tett intézkedések, az Eljárásrend és az Ajánlások előírásai a rendőrségi fogvatartottak jogait tiszteletben tartják. A veszélyhelyzet elrendelése óta koronavírus-fertőzés gyanús személy nem volt előállítva az Objektumban.

Az intézkedéseket foganatosító, illetve az értesítéseket személyesen végrehajtó rendőrök munkavégzése során a személyes kontaktus elkerülhetetlen. A fertőzés elleni védelem biztosítása érdekében a szájmazskok, a fertőtlenítő eszközök és védőfelszerelések mind az Objektum épületében, mind az előállítottak biztonságos szállítására használt szolgálati gépkocsiban rendelkezésre álltak.

Az Objektum személyi állománya a fogvatartottak kapcsolattartáshoz fűződő jogainak érvényesülését a járvány idején is biztosította.

Az előállítottak által használt helyiségek megfelelő higiénés állapota és felszereltsége kapcsán nem, de az előállító helyiség bútorzatának alkalmatlansága és az előállítottak orvosi vizsgálata kapcsán alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt állapítottam meg.

A látogatócsoport a személyes szabadságot korlátozó intézkedések adminisztrációja miatt és a személyzeti öltözők állapota és mérete, a kulturált öltözködés lehetősége kapcsán fogalmazta meg aggályait.

4. Ajánlások, javaslatok

A látogatás megállapításaival összefüggésben az Ajbt. 32. § (1) bekezdése alapján felkérem a **Tatai Rendőrkapitányság vezetőjét**, hogy gondoskodjon

1. annak elkerüléséről, hogy az előállított személy orvosi vizsgálatán a kísérő rendőr az orvos és fogvatartott közötti bizalmas kommunikációnak fültanúja legyen;
2. továbbá annak elkerüléséről, hogy az előállítás során megsérült előállított orvosi vizsgálatra kíséretét az előállítást foganatosító rendőr végezze el; ezért nyilatkoztassák az előállított személyt a sérülés eredetéről, amennyiben a sérülés jellegéből adódóan vagy a nyilatkozat alapján egyértelműen az előállítás során keletkezett a sérülés, akkor másik rendőr kísérje orvosi vizsgálatra;

3. az előállító helyiség bútorzatának cseréjéről, lehetőség szerint biztosítva, hogy a bútorzat tartós pihenésre is alkalmas legyen;
4. a személyi állomány által használt öltöző és mellékhelyiségek szükség szerinti bővítéséről és felújításáról, illetve az épület felújításáról annak állapota miatt.

Budapest, 2022. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos

Melléklet

1. számú kép: Figyelmeztető felirat és szenzoros kézfertőtlenítő a rendőrőrs bejáratánál

2. számú kép: Kézmosási lehetőség a mosdóban

3. számú kép: Mellékhelyiség az állomány és az ügyfelek, fogvatartottak számára

4. számú kép: Előállító helység

4. számú kép: Női öltöző helyiség és annak ablaka

6. számú kép: Szolgálati gépjármű csomagterében elhelyezett védőfelszerelés